

► **Rêveries – (Politické) snění Josefa II. (1763)**

Dvě první zásady, podle nichž je třeba řídit jednání, jsou: držet absolutní moc, aby bylo možné dělat vše dobré pro stát, a držet prostředky, jimiž je tento stát zachován bez cizí pomoci. [...] Věřím v zásadu, že každý člověk je jakožto poddaný státu, který jej podporuje, chrání a zajišťuje mu spravedlnost, povinován tomuto státu svými službami, a to v oblastech, v nichž ho stát, jehož mluvčím je suverén, považuje za schopného. [...] Věřím v zásadu, že aby bylo možné řídit velký stroj, je lepší jedna hlava, byť průměrná, než deset hlav vynikajících, má-li být mezi nimi soulad ve všech jejich činnostech. Bůh chraň, abych chtěl někdy porušit přijaté přísahy, věřím však, že je třeba snažit se změnit země a dát jim pocítit, jak moc je jim užitečný umírněný despotismus, který navrhuji. [...] Bude velmi obtížné toho dosáhnout, myslím však, že současná doba je příhodným okamžikem a zkušenost jim ukáže, jak byl tento postup užitečný. Část lidí s tím nebude souhlasit, avšak většina národa má před touto menšinou přednost.

Jakmile obdržím toto zmocnění, zaútočím na šlechtice; uložím jim dvojitou daň z půdy a přidám další, které již byly finančními úřady navrženy. Souhlasím se všemi, neboť budou zatěžovat pána stejně jako poddaného, kterému je vždy možné v daních ulevit. Za tuto úlevu budou muset poddaní snášet ubytování vojenských jednotek [...]

Když takto významně snížíme příjmy šlechticů, nemohu [...] očekávat, že budu mít nádherný dvůr. Na co je však takový dvůr dobrý? Vnitřní síla, dobré předpisy, přesné sledování spravedlnosti, finance udržované v pořádku, ctěný voják, pěstovaný průmysl a řemesla, uznávaný suverén – to vše lépe charakterizuje nejeden z velkých evropských dvorů než hostiny, slavnosti, drahé látky, diamanty, pozlacené sály, zlaté nádoby, závody saní atd. [...]

Snížením majetku urozených a jejich platů, které dále navrhu, bychom mohli zaměstnat lidi, kteří by sloužili lépe, a každý by se více snažil. Mladí lidé, kteří vědí, že budou mít celý život dostatečný majetek, nemusejí sloužit státu, o nic se nesnaží, utrácení bláznivě jmění, zadlužují se a tyto dluhy, které nesplácejí, ničí ubožáky a řemeslníky, kteří přispívají [do státní pokladny], zatímco tito boháči nejsou nijak užiteční. Všichni si musí uvědomit, že jediným prostředkem, jak lze dosáhnout příjemného života, je dosáhnout toho svou pílí ve službě a pouze díky [vlastním] skutečným schopnostem bez doporučení, bez příbuzenství, bez zásluh předků. Není totiž nic spravedlivějšího než odměnit otce, který dobře slouží státu. Tato odměna však [nemůže být dědičná, protože] zatěžuje stát špatnými poddanými, kteří po svých předcích nosí pouze jméno. Vše [se má odvíjet od] osobní zásluhy. [...]

■ Otázky k textu:

1. Ověřovací

- a) Které úpravy svého dvora Josef II. navrhuje?
- b) Co se má stát se šlechtickými daněmi?

2. Faktografické

- a) Zjistěte, která nařízení v době vlády Josefa II. naplnila jeho mladické plány.
- b) Jaký byl ohlas obyvatel (šlechty, církve a poddaných) na vládu Josefa II.?

3. Historické myšlení

- a) Jaký má Josef II. vztah ke šlechtě a jaký k poddaným?
- b) V čem spočívá „modernost“ či „aktuálnost“ Josefova přístupu ke světu?

■ Vazba na rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání:

RVP ZV: [žák] vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti